

Az új pünkösdfürdői hajóállomás (A szerző felvétele)

Kiss Zoltán

Épül a római-parti árvízvédelmi mű

A Kossuth Lajos üdülőpart 1973 nyarán alaposan megváltozott külsővel fogadta vendégeit: a Pünkösdfürdő alatt több száz méter hosszú szakaszon új part épül, benn a Duna-ág medrében.

A MAHART úszókotrója szorgalmasan markolja a köbméteres puttonyával a mellette horgonyzó uszályból a szürke dunabogdányi andezit követ, és zúdítja be a folyóba. Mögötte napról-napra hosszabbodik az új partvonalon épülő folyami vezetőmű. A tekintélyes méretű (6-8 m mély és alapjánál 18-22 m széles) kőprizma első szakaszát már széles homokos kavicssterítés köti össze a régi parttal.

Itt épült meg az új pünkösdfürdői hajóállomás is. Lassan kirajzolódnak egy nagyszabású árvízvédelmi mű, s ezzel együtt az üdülőpart új arcúlatának körvonalai.

408 hektárnyi terület árvízvédelmi biztonsága

Hosszú, sok éves műszaki előkészítés eredménye, hogy ez a munka — fővárosunk árvízvédelmi vonalának ebben az évszázadban legnagyobb fejlesztése — megindulhatott. De tulajdonképpen miért van szükség rá?

Észak-Budán, az Aranyhegyi patak, a Szentendrei út és a Barát-patak által határolt terület, az ún. Rómaifürdő, Csillaghegy és Békásmegyer keleti része, ez az összesen 408 hektárnyi, jelentős részében beépített, lakott terület a Duna legnagyobb árvíz-szintje, a mértékadó árvízszint alatt fekszik. Ezt a kiterjedt városrészt, ahol már ma is 12 000 lakos él, a Duna felől csak egy keskeny és számos helyen megszakított földgát védi. A sokáig emlékezetes 1965. évi példátlan tartósságú nyári árvíz során csak nagy emberi és gépi erők bevetésével lehetett a gátat megvédeni.

Az Aranyhegyi pataktól északra fekvő, árvíz által veszélyeztetett városrész azonban napról-

napra fejlődik, és ez a folyamat a IV. ötéves terv időszakában ugrásszerű lendületet vesz: ide, Békásmegyernek a II-es főközlekedési út és a Vörös Hadsereg útja között elterülő részére épül a Békásmegyeri lakótelep III-as és IV-es üteme. A néhány év múlva itt lakó tízezrek biztonsága viszont sürgetően megkövetelte, hogy a terület ármentesítése a főváros belső részeivel azonos színvonalú legyen. Ez adta meg a végső lökést a római-parti védmű kiépítésére vonatkozó döntésnek.

Kicsinyített Duna-szakasz betonmodellen

A FŐMTERV által végzett munkák első részfeladata a folyami vezetőmű tervének elkészítése volt. Az ilyen természetű feladatot a legnagyobb előrelátással és gondossággal sem lehet csak rajzasztalnál jól elkészíteni, hiszen a folyam él: medrét folytonosan építi és rombolja, változik vízszállítása, sebességeloszlása, az általa szállított görgetett és lebegtetett hordalék mennyisége és minősége. Mindez műszakilag csak jónéhány, időben változó és egymással összefüggő paraméterrel jellemezhető. Ezért arra, hogy előreláthatólag hogyan fogja tűrni az élő folyó a medrében beépítendő hatalmas tömegű vezetőművet, csak a korszerű vízépítési gyakorlatban jól bevált kisminta kísérlet elvégzése és eredményeinek feldolgozása után lehetett válaszolni.

A Fővárosi Tanács V. B. Közmű- és Mélyépítési Főigazgatósága a kisminta kísérlet elvégzésével és kiértékelésével a Budapesti Műszaki Egyetem Vízépítési Intézetét bízta meg.

A vizsgálatokat az Egyetem udvarán felépített 1:250 vízszintes és 1:50 függőleges kicsinyített betonmodellen végezték el. A pontos mederfelvétel alapján elkészített kicsinyített beton Duna-medérben a víz folyamatos áramlását egy szivattyú biztosította. A műszerekkel mért nagy-

tömegű adatsort elektronikus számítógéppel dolgozták fel.

A végeredmény megnyugtató volt, igazolta az előzetes terveket; bár szükséges volt azokon kisebb változtatásokat tenni. A szabályozott meder a vizsgálatok szerint egyensúlyban marad, és — ami például az evezősök számára is igen fontos — nem alakulhat ki a part menti sávban olyan sebesség, amely a felfelé evezést nagyon megnehezítené.

A gát — és ami mögötte épül

Vessünk egy pillantást a műszaki tervekre! A vezetőmű, amelynek már megkezdett építéséről említés történt, egy 40-80 m széles sávot szel le a Dunából, pontosabban annak középvízi medréből. Ezt a területet feltöltik, és az így létrejövő mesterséges folyami teraszra a víz felőli oldalára épül az üdülőparti út szintjénél kb. 2,50 m-rel magasabb árvízvédelmi gát. A tervezők igyekeztek ezt a magasságkülönbséget a gát minél laposabb oldalfelületeivel áthidalni.

Az az adottság, hogy a szabályozási vonal a jelenlegi parttól 40-80 m-re a mai folyammederben van, az üdülőpart korszerűsítése szempontjából igen szerencsés: a feltöltésre tervezett széles sáv ugyanis nemcsak a gát elhelyezésére elegendő. A gát mögött egy olyan vendkivül értékes ármentesített közterület is létrejön, amely — parkosítva — a lankás oldali gyepesített gáttal és az azon tervezett sétányokkal szerves egységet, az új korszerű római-parti üdülőparkot alkotja.

A gát testébe magas Duna-vízálláskor beszivárgó vizet a part felőli oldalon megépítendő szivárgórendszer vezeti el. A gáttal párhuzamosan épül meg járulékos létesítményként az üdülőterület gyűjtőcsatornája is, amely az üdülők szennyvizét és a part menti területre hulló csapadékvizet egyesített rendszerben, egy közbenső föld alatti átemelőgépház segítségével szállítja a Békásmegyeri lakótelep fő gyűjtőcsatornájába.

A műszaki tervezés egyik lényeges részfeladata a part menti vízisporttelepek csónakjai vízrejutatásának megoldása is, hiszen a széles feltöltött terület, de főleg a gáttest — első pillantásra így tűnik — elvája a csónakházaktól a vizet. Szerencsére azonban a gát oldalal műszaki okokból és esztétikai szempontól oly lapos hajlásúra tervezték, hogy azon a csónakszállító kocsik a külön e célra tervezett betonpályákon különösebb nehézség nélkül áttolhatók. A gát víz felőli részén pedig a kőratkba beépítik azokat a hidfészkeket, amelyekhez a kikötő tutajok hidjait rögzítik.

Az I. ütem — és a teljes kiépítés

A védmű tervezett teljes hossza a Duna-ág mentén 4,8 km. Északi végén a Barát-patak, déli végén az Arany-hegyi-patak visszatöltése zárja le. Ebből elsőként az északi harmadrész, a Munkácsy Mihály utca és a Barát-patak közötti 1,5 km hosszú szakasz, az ún. I. ütem épül ki 1977-ig, előreláthatólag 225 millió Ft költséggel. Ez a gátszakasz, amely közvetlenül a Békásmegyeri lakótelep ármentesítését szolgálja, a Munkácsy Mihály utca mentén tervezett terméskőburkolatú árvízvédelmi mellvéd-fallal független egységet, ún. árvízvédelmi öblözetet alkot.

A következő ütemek építésére 1978-tól folyamatosan kerül sor. A római-parti árvízvédelmi mű teljes kiépítése a főváros árvízvédelmi vonalának jelenlegi leggyengébb szakaszát szünteti meg; ezen felül ármentesíti a Duna-part és a Vörös Hadsereg útja közötti hullámtérben fekvő üdülőterületet is. A védmű — árvízvédelmi szerepe mellett — lehetővé teszi, hogy a ma még szükséges és rendezetlen Római-part a vízrendezési létesítmények után megépülő széles parkszávjával, korszerű közvilágításával, sétányaival és gypfelületeivel kulturált, minél több ember kikapcsolódására, pihenésére alkalmas üdülőterületté váljék.